leeraar der waarheid; maar wat ze dan wel in Hem zien, wordt niet gezegd. Van Zijn eeuwige Godheid, van Zijn wonderbare geboorte uit de maagd Maria, van het offer dat Hij aan het kruis bracht, om ons met God te verzoenen, van Zijn opstanding uit de dooden en hemelvaart wordt gezwegen. Ook dit alles staat dus wederom voor de ethische theologen niet onwrikbaar vast.

En hiermede is dit credo uit.

Van de heerlijke belijdenis waarmede ons Apostolisch geloof eindigt: ik geloof de vergeving der zonden, ik geloof de wederopstanding der dooden, ik geloof een eeuwig leven, hoort ge in dit nieuwe credo niets. Ook dit alles ontbreekt en staat dus volgens Prof. Van Dijk onder de ethische theologen niet onwrikbaar vast.

In methodistische kringen spreekt men wel eens van een geloof, dat men op een stuivertje schrijven kan. Zou voor dit credo zelfs wel een stuivertje noodig zijn?

Onderstaand schrijven werd ons gezonden naar aanleiding van een advertentie, die Dr. van Lonkhuijzen in ons blad plaatste bij zijn afscheid naar Amerika:

Aan de Redactie van *De Heraut*.

Hooggeachte Redactie!

Oáschoon 't niet uwe gewoonte zal zijn, ingezonden stukken op te nemen tegen in uw geacht blad geplaatste *advertenties*, zult u toch, naar wij ons voorstellen, wel niet ten eenenmale alle aansprakelijkheid voor op deze wijze in *De Heraut* afgedrukte philippica van u afschuiven.

Vergunt u ons alzoo, een bezwaar te opperen tegen eene advertentie, die in 't bijzonder niet alleen onze, doch ongetwijfeld de aandacht van tal van *Heraut*-lezers heeft getrokken — wij bedoelen die van *Dr. Van Lonkhuyzen* in No. 1764 — dan wil 't ons voorkomen, dat zulk eene aankondiging niet zonder protest onzerzijds mag blijven.

De min vriendelijke terechtwijzing, daarin tot de Gereformeerde Kerken van Nederland gericht, zal ook wel in wijderen kring worden gelezen, dan waarvoor ze blijkbaar bestemd is, en 't is ons toch niet onbekend, hoezeer door tal van niet-Gereformeerden, 't zij uit vooroordeel, 't zij uit onbekendheid met onze werkelijke toestanden, op ons kerkelijk bestaan wordt afgegeven. Door getuigenissen als de hier bedoelde wordt aan zulk een anti-gereformeerdheid weder niet weinig voet gegeven. Daarom wil 't ons voorkomen, dat 't zaak is, Dr. van Lonkhuyzen, die toch ook overzee *De Heraut* wel zal blijven volgen en die, als we ons niet vergissen, in de voor het Gereformeerde kerkelijk leven van Noord-Amerika meest belangrijke stad werd beroepen om daar de Gereformeerde beginselen voor te staan, en die de eere der Kerken in ons dierbaar land, die ook hij hier heeft mogen dienen, heeft op te houden, langs dezen weg openlijk te vragen:

Wat bedoelt gij eigenlijk met den „zoozeer verlammenden ijverie- en partijgeest"?

Bij voorbaat u, hooggeachte redactie dankend voor de ons geschonken gelegenheid,

J. H. Snijders,
(ouderling der G. K. van Rijswijk)
H. J. Spruyt,
(diaken der G. K. van Rijswijk).

Rijswijk (Z.-H.), 24 Oct. 1911.

Natuurlijk kan onze redactie geen verantwoordelijkheid op zich nemen voor advertentiën, behalve in zooverre beslist dient geweigerd al wat *contra Deum aut bonos mores* zou zijn.

Maar toch mogen ook wij wel ons leedwezen uitspreken, dat Dr. Van Lonkhuijzen zich in zijn afscheidswoord zoo uitliet. Het is de pijl van den Parth die beter in den koker ware gebleven.

In de pers werd onlangs een gerucht meêgedeeld, als zou onze waarde broeder Ds. Wijers te Batavia op een Zendingsconferentie verklaard hebben, dat hij volstrekt niet was teruggekomen van het door hem ingenomen standpunt, in zake de Kerk te Temanggoeng.

De *Zuider Kerkbode*, die dit gerucht overnam, vroeg wat hiervan waar was en ontving het volgende antwoord van Ds. Wijers:

Hooggeachte Redactie,

Dank voor de toezending van uw blad van 13 Oct. j.l.

Zeer gaarne wil ik u even inlichten. Br. Tiemersma heeft met de Kerk van Temanggoeng niets uitstaande. De Kerk van Batavia vraagde de Classis 's Gravenhage deszen broeder te mogen beroepen tot dienaar des Woords voor het Maleisch gedeelte der gemeente. De Classe vraagde de Generale Synode om advies. Deze adviseerde en den 12en September verklaarde de Classe genoemden broeder volgens dit Synodaal advies beroepbaar.

Wat de kerkstichting te Temanggoeng betreft, heb ik tegen art. 38 D.K., dat ik daar niet van toepassing achtte, in gehandeld. Ik meende, dat voor plaatsen binnen het ressort der Classe gelegen, de Classe moest geraadpleegd, maar niet voor plaatsen op een terrein buiten het ressort der Classe.

Hier in Nederland vatte men echter dat artikel in zijn algemeene strekking op. Ook de Gereformeerde Kerken onder de naar Duitschland getrokken fabrieks arbeiders waren door de Classe gesticht. Ik had dus tegen dit artikel in en dies als dienaar des Woords bij de Geref. Kerken, die onder deze Kerkenorde leven, verkeerd gehandeld, wijl ik buiten de Classe om tot kerkstichting was overgegaan.

De Kerk van Temanggoeng heeft echter aan de Generale Synode te Zwolle opneming in het kerkverband der Gereformeerde Kerken gevraagd, en de Synode heeft den weg aangewezen waarlangs zij als buitenkerk der Classe Amsterdam in ons kerkverband zou kunnen worden opgenomen.

Wat echter mijne ketterij aangaat ben ik het, helaas, met Dr. Kuyper eens, als hij in *De Standaard* van 13 Oct. j.l. (denzelfden datum als het nummer van uw blad) zich aldus uitlaat:

„Westersch kleeft op Oostersch niet. Ook het Oostersche heeft zijn eigen wortel en type. Daar moet, wie Java bewerken wil, in weten te dringen. En eerst zoo 't u gelukt, wat u drijft en beweegt ook in hun geest te doen opnemen, moet ge zelf begeeren, dat het in een eigen vorm ontkiemen zal.

Dan eerst beklijft het.

Ook onze Zending mag dit nimmer uit het oog verliezen.

De 16e-eeuwsche vorm van onze Belijdenis en Protestantsche Liturgie is niet wat den Javaan geestelijk verrijken kan. Zijn tegenstellingen zijn anders. Niet met Rome en de Renaissance, maar met den Islam en het Hindoïsme".

Maar waarom zou ik hierop worden aangevallen?

Is Dr. Kuyper als tegenstander niet eene veel betere partij?

Met dank voor de opname, hoogachtend,

Uw dw. Br.,
D. J. B. Wijers.

IJselmuiden, 16 Oct. 1911.

We meenen, dat de zaak nu wel in de doofpot kan.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

Ingekomen bij ondergeteekende en in hartelijken dank ontvangen: van den heer A. S. Leys te Aardenburg, gevonden in de Uniecollecte *f* 1; door den heer H. Rollman te Bodegraven, van N. N. te Aarlanderveen, van de Chr. school te Kootwijk *f* 7.50; van den heer H. Rossum *f* 2.50; letters M. O., Rotterdam een bankbiljet groot *f* 10; van N. N. te Heteren postwissel groot *f* 5.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.
voorzitter.

Kootwijk.

Uit de Pers.

Volgens de redactie van *de Wachter* is er maar één vlieg, die de apothekerssalve der Vrije Universiteit bederft, of wilt ge een minder kras beeld, maar één sta in den weg, die belet, dat de sympathie voor alle Gereformeerden, uit de vroegere A kringen evengoed als uit de kringen der Hervormde Kerk haar mildelijk toevloeit, en dat is haar Theologische faculteit. Als de Vrije Universiteit die Faculteit maar wilde loslaten en de opleiding der predikanten aan de Kerken wilde overgeven, dan zou voor de romp Universiteit, die over bleef, de liefde in aller hart plots ontgloeien.

Deze roerende bezorgdheid van *de Wachter* voor de Vrije Universiteit stellen we op hoogen prijs. Natuurlijk vergeet *de Wachter*, dat de Wet op het Hooger Onderwijs ons bindt en we de Theologische Faculteit niet *kunnen* loslaten, zonder den effectus civilis te verliezen. Waarschijnlijk zal ook dat bezwaar in de oogen van *de Wachter* echter nauwelijks meetellen, mits haar ideaal maar verwezenlijkt wordt, dat de Kerken de opleiding in handen hebben; zij alleen.

Mochten sommigen onzer lezers anders onder de bekoring van het zoet gefluit van dezen handigen vogelaar komen, en meenen, dat een Vrije Universiteit zonder Theologische Faculteit meer genade zou vinden in de oogen van de Hervormde broeders, dan kan wel als een koudwaterstraal werken wat Mr. Schokking in de *Gereformeerde Kerk* hierover schrijft:

Het zal onzen lezers bekend zijn, hoe *de Wachter*, weekblad tot steun van de Theologische School van de Gereformeerde Kerken, in verband met deze voorname bedoeling, nu reeds 9 jaar bezig is het beginsel van kerkelijke opleiding van de aanstaande predikanten der Gereformeerde Kerken te bepleiten.

Met een bewonderenswaardige volharding wordt week aan week dit beginsel als het schriftuurlijke gesteld en verdedigd tegenover het dusgenaamd wijsgeerige, dat de opleiding plaats heeft aan een Universiteit, die, gelijk dit met de Vrije Universiteit het geval is, wel met de Gereformeerde kerken in betrekking staat, maar niet daaraan ondergeschikt is, als de Theologische school te Kampen.

Hoewel de kwestie, waarover het hierbij gaat, in het algemeen belangrijk genoeg is, en de beteekenis daarvan geenszins beperkt is tot den kring van de Gereformeerde kerken, hebben wij van den voortdurenden strijd daarover in die kerken, op vergaderingen en in de pers tot heden weinig melding gemaakt.

Niet alleen hebben wij genoeg te doen in eigen kring, maar ook wilden wij den schijn vermijden, die zoo licht ontstaat, alsof wij voor hetgeen de Gereformeerde kerken verdeelt, bij voorkeur de aandacht zouden vragen.

Nu is er intusschen onlangs door *De Wachter* in de bedoelde polemiek een argument gebracht, dat ons aanleiding geeft van de gevolgde gewoonte een oogenblik af te wijken.

In een aantal achtereenvolgende artikelen onder het opschrift »Wij hebben elkander noodig« wordt de dringende noodzakelijkheid betoogd van een krachtige ontwikkeling der wetenschap, die in de geopenbaarde waarheid der Schrift haar vasten grondslag heeft.

Die kan, naar het oordeel van genoemd blad, slechts aan de Vrije Universiteit plaats hebben, waarom deze Universiteit versterkt moet worden en over meer steun de beschikking moet krijgen, dan zij tot heden heeft.

Eensdeels wordt daartoe een beroep gedaan op de Regeering, die verplicht heet aan de Vrije Universiteit evenveel hulp toe te zeggen als aan de andere Universiteiten, op grond hiervan, dat de Regeering de vrije concurrentie moet aandurven en er geen afzonderlijke belijdenis op na moet houden.

Anderdeels worden opgeroepen al degenen, die den Bijbel erkennen voor Gods Woord en denken naar de beginselen der gereformeerde belijdenis; zoowel zij die niet, als die wèl tot de Gereformeerde kerken behooren. Op dit punt moeten *allen* meedoen, omdat zij elkander noodig hebben.

Nu is er naar de meening van den schrijver der bedoelde artikelen maar één ding, wat die algemeene samenwerking ten oprichte van de Vrije Universiteit verhindert: de aanwezigheid aldaar van de Theologische faculteit. De gevolgtrekking ligt alzoo voor de hand: verwijder die Faculteit, laat de opleiding van de aanstaande predikanten der Gereformeerde kerken over aan de Theologische School, waar zij als aan de school dier kerken ook alleen behoort, en gij, Vrije Universiteit, zult den dam weggeslagen hebben, waardoor de toestroomende wateren worden tegengehouden, welke over uw terrein van wetenschappelijke beoefening niet gemist kunnen worden.

Wij laten ons met de kwestie van kerkelijke of Universitaire opleiding niet in, maar kunnen niet nalaten er even op te wijzen, hoe de strijd voor de eerste er hier toe leidt, het denkbeeld te propageeren van een Gereformeerde Universiteit zonder Theologische faculteit.

Wanneer niet de heele opzet van de hier besproken artikelen en de naam van den schrijver ons waarborg gaven van ernstige bedoeling, zouden wij dan ook geneigd zijn daaraan te twijfelen en te zeggen: hier komt de aap uit de mouw.

M. a. w. het heele lange betoog over de wenschelijkheid van een krachtiger uitgroeien van de Vrije Universiteit is slechts de aanloop tot dat éene, waarom het *de Wachter* te doen is: de Theologische School als kerkelijke instelling door opheffing van de Theologische faculteit aan de Vrije Universiteit verzekerd te krijgen.

Doch, al zal het de redactie moeielijk vallen de gedachte daaraan bij de voorstanders van de Universitaire opleiding geheel verwijderd te houden, — wij, die buiten deze kwestie staan in haar practisch belang voor de Gereformeerde kerken, hebben, nu ook niet-leden dier kerken daarin betrokken worden, even te vragen naar de beteekenis van den grond, waarop dit geschiedt.

Ja, in zooverre als wij in een zinsnede lezen, dat ook op »de confessioneelen« gerekend wordt, dat zij, indien slechts het struikelblok van de Theologische faculteit werd opgeruimd, zich hoe langer zoo meer met »de gereformeerden« zouden samentrekken in de *algemeene, vrije, volledig* gemaakte Universiteit op gereformeerden grondslag, en de Staatsuniversiteiten »leeggepompt« zouden worden, meenen wij daartoe verplicht te zijn.

En dan willen wij maar aanstonds zeggen, dat die rekening, wat de verwachte samenwerking der Confessioneelen betreft — een benaming, die wij voor het oogenblik laten gaan — op grond van de verwijdering der Theologische faculteit een misrekening zou blijken te zijn.

Het is niet de eerste maal, dat *de Wachter* zich vergist.

Officieele Berichten.

De raad der Geref. Kerk te Moerdijk besloot in zijne vergadering van 20 Oct. j.l., naar aanleiding van een door hem ontvangen circulaire van deputaten voor de Zending onder de Joden, in zijne gemeente geen collectanten, voor welk doel ook, meer toe te laten, die niet minstens drie weken te voren daartoe hun aanzoek bij den kerkraad indienen.

Namens den kerkraad:
H. N. Basoski, *praeses.*
W. Schriek, *scriba.*

Kort verslag van de vergadering der classis Axel, gehouden te Terneuzen op 5 October 1911.

Na het zingen van Ps. 68 : 17 en het lezen van Ps. 68 : 20—36, gaat de voorzitter, Ds. Lammertsma, voor in gebed.

Als scriba fungeert Ds. Hulsteijn, als assessor Ds. Uytenhoudt.

De voorzitter spreekt zijn leedwezen uit over het vertrek van Ds. Hamming, en heet Ds. Van 't Sant, voor 't eerst als lid der vergadering aanwezig, welkom, waarop deze in enkele woorden dank zegt.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.

De notulen worden gelezen en na enkele opmerkingen goedgekeurd.

Naar aanleiding der gelezen notulen wordt aan Ds. Uytenhoudt opgedragen, op de volgende vergadering een referaat te leveren over „Sacramentsbediening op Evangelisatieposten".

Besloten wordt nieuwe oproepingsbrieven te laten drukken.

Collecten en quota worden geïnd en in verband daarmede worden Ds. Van 't Sant tot classicalen quaestor en Ds. Lammertsma tot penningmeester voor art. 13 benoemd.

De volgende ingekomen stukken worden behandeld:

1. Een afscheidsschrijven van Ds. Hamming, 't welk beantwoord zal worden.

2. De boeken van den penningmeester Ds. H., die nagezien en in orde bevonden worden.

3. Een aanvraag om steun, die toegestaan wordt.

4. Een schrijven van een bezwaarden broeder, 't welk ter praeadvies in handen eener commissie wordt gegeven.

5. Een schrijven van het moderamen der Generale Synode, inhoudende aansporing tot geregeld collecteeren tweemaal 's jaars voor de Theol. School. Op die aansporing zal acht gegeven worden.

6. De acta der Prov. Synode. Naar aanleiding van de bespreking dezer acta wordt besloten de volgende Part. Syn. te verzoeken:

a. Dat zij benoeme deputaten naar art. 11 en 13 D.K.O., daarbij rekening houdende met art. 49.

b. Het voorstel Zierikzee inzake de brochure over het zendingsterrein aan te nemen, terwijl de classis den kerkeraden adviseert voor deze brochure bij eventueele uitreiking aan de gemeenteleden een kleine vrijwillige bijdrage te vragen.

c. Dat den deputaten ter laatstgehouden Generale Synode gevraagd worde, hun stem in zake 't geven van preekconsent aan studenten, en 't benoemen van een vijfden professor aan de Theol. School, te willen motiveeren.

d. Dat de eerstvolgende Part. Syn. wederom hare acta met toevoeging van de rapporten late drukken.

e. Dat onder die rapporten ook worde opgenomen een jaarlijksch overzicht van ontvangsten en uitgaven van de zending, te verstrekken door de zendende kerk.

f. Dat de uitgave der acta zal worden besorgd door het moderamen.

g. Dat deze acta tegen kostenden prijs ook verkrijgbaar zullen worden gesteld voor de leden der gemeente.

Naar aanleiding van 't rapport over den staat der kas voor behoeftige idioten enz., wordt aan Zaamslag gevraagd eenige inlichting te willen verstrekken, uit welke fondsen de benoodigde gelden voor twee door die kas gesteunden worden gevonden. Omtrent de storting der collecten wordt besloten, dat elke kerk haar eigen collecten zal opzenden en mededeeling zal doen van het bedrag aan den deputaat Dr. v. d. Wal, die op elke classe rapport uitbrengt. Pauze.

Na 't zingen van Ps. 25 : 2 worden behandeld de volgende rapporten:

1. Over den evangelisatiearbeid. Dit wordt na eenige bespreking en wijziging goedgekeurd. De classis beveelt Zaamslag aan, haren dienaar des Woords éénmaal per maand, en den kerken Axel A en B, Hoek en Terneuzen haren dienaar éénmaal in de 4 maanden af te staan, opdat de dienst in Kloosterzande eenmaal in de 14 dagen kan gehouden worden. Voor de hulp bij den arbeid in Aardenburg en Breskens zal de classe Middelburg dank gezegd worden, en haar steun opnieuw worden gevraagd.

2. Over de kerkvisitatie. Dit lokt geen bespreking uit. 't Schrijven van den bezwaarden broeder worden in verband hiermede afgehandeld.

3. Over de zending, hetwelk wordt aangenomen en zal opgezonden worden ter publicatie.

4. Over 't nazien der attesten van Ds. Hamming, die in orde bevonden worden.

5. Over werkzaamheden van dep. voor art. 13 en 19 D.K.O. Aan twee jongelieden wordt ondersteuning gegeven.

6. Over werkzaamheden van den Deputaat bij het in gebruik nemen der nieuwe kerk te Zaamslag, en van den deputaat der classe bij 't afscheid van Ds. Hamming. Benoeming van deputaten: Actuarius, Ds. J. F. van Hulsteijn. Kerkvisitatie, Ds. Chr. Bruins en M. Uytenhoudt, primi, Ds. J. F. van Hulsteijn en H. v. d. Wal, secundi. Approbatie van beroepingen etc., de kerken van Axel A en B. Art. 13 K.O., Ds. J. H. Lammertsma en W. van 't Sant. Quaestor, Ds. W. van 't Sant. Zending, Ds. J. H. Lammertsma en J. F. van Hulsteijn. Classicale collecten, H. v. d. Wal. Correspondent Theol. School, H. v. d. Wal. Voor Prov. kas art. 13, Ds. J. H. Lammertsma. Voor Prov. kas voor behoeftige idioten enz., diaken G. Meertens te Terneuzen. Voor evangelisatie, Ds. Chr. Bruins, Ds. M. Uytenhoudt en ouderling Catsman, algem. sec. Ds. J. F. van Hulsteijn. Art. 19 K.O., Ds. Chr. Bruins en J. Lammertsma. Examina, Ds. J. F. v. Hulsteijn en M. Uytenhoudt. Als consulent voor Schoondijke wordt aangewezen Ds. W. van 't Sant.

Roepende kerk voor de eerstvolgende vergadering te houden D.V. den eersten Donderdag in Februari 1912 is Axel B.

De vergadering wordt na gehouden rondvraag gesloten met dankgebed door Ds. Chr. Bruins.

Op last der classis,
M. Uytenhoudt.

Buitenland.

Denemarken. Christelijke arbeid in Kopenhagen.

De stad Kopenhagen telde in 1820 ongeveer 100.000 inwoners, voor welke 9 kerken, die ieder door twee of meer predikanten gediend werden, beschikbaar waren. In 1889 had de stad 384.000 inwoners en 16 kerken met 42 predikanten. De arbeid der Kerk werd daardoor zeer moeilijk en zwaar. De menschen konden niet behoorlijk bearbeid worden en de praktijk der barmhartigheid was zeer gebrekkig; men klaagde er over, dat kerkelijke handelingen een uitwendig en mechanisch karakter kregen.

Maar er kwam in 1886 een ommekeer. Van onderscheidene zijden werd op den nood der Kerk gewezen; men richtte vereenigingen op en stichtte comité's die met zooveel energie arbeidden, dat in 1909 Kopenhagen met 535.000 inwoners in het geheel 50 kerken bezat. Dit beteekent, dat in de laatste twintig jaar gemiddeld elke acht maanden een nieuw kerkgebouw in gebruik genomen kon worden. Bijna uitsluitend is dit resultaat, waarvoor men op 10.000 menschen een kerk en twee predikanten kreeg, door middel van vrijwillige gaven verkregen.

De Kerk van Kopenhagen is echter gesplitst in verschillende lokale gemeenten. Gelijk elders, is ook in die stad zekere centralisatie noodig geweest om den kerkelijken arbeid te beginnen. Een reeks van kerkelijke instellingen zijn als centrale instituten begonnen. Doch het werd steeds duidelijker, dat de lokale gemeente het initiatief voor den arbeid nemen moet. Zij is verantwoordelijk, zij heeft direct belang bij de toestanden, zij alleen kan de massa doordringen, en zij kan gewoonlijk het best de noodige mannen vinden en het benoodigde geld verschaffen. Als hoofdbeginsel geldt het daarom bij den arbeid in Kopenhagen, dat elke gemeente voor zich zelve zorgt. Dit sluit echter niet uit, dat een centralisatie wenschelijk, ja noodzakelijk is. Daarom zijn er in Kopenhagen verschillende centrale instellingen, wier taak het is gemeenschappelijke belangen te behartigen en arme of verwaarloosde gemeenten te helpen.

De Staat en de Kopenhaagsche burgerlijke gemeente hebben alleen bij wijze van uitzondering de zaak van de Kerk gesteund. Zoo werd de arbeid der liefdadigheid, de verzorging van de eugd, de Evangelisatie in het geheel niet gesteund. Zoo moesten een geheele reeks van predikanten, in het geheel een 40-tal, en de andere kerkdienaren gedeeltelijk door vrij willige gaven bezoldigd worden. In de laatste twintig jaar heeft men voor dit doel alleen 3 millioen kronen zaamgebracht. Men tracht elke nieuwe gemeente zoover te brengen, dat zij zich zelve bedruipen kan. De arbeid in de lokale gemeenten wordt ook door vrijwillige helpers in verband met gediplomeerde diakenen, diakonessen, ziekenverpleegsters verricht. In de ziekenverpleging, de verzorging van weezen, weduwen, ouden van dagen, arbeiden 70 gediplomeerde en 700 vrijwillige helpers. Jaarlijks wordt alleen voor dezen arbeid 300.000 kronen bijeengebracht.

In de lokale gemeente heeft men vrijwillig een gemeentevereeniging gesticht, welke den arbeid te hand neemt en deze onder de leden verdeelt. Men tracht allen die daarvoor geschikt zijn en belijders zijn van den Christus, predikanten en gemeenteleden, mannen en vrouwen aan dien arbeid te doen deelnemen. Zij die aan den gemeentelijken arbeid meedoen, krijgen gewoonlijk in de wijk waarin zij de armen opzoeken moeten, eenige huizen of een straat voor hunne rekening. Men houdt ook de verschillende arbeidsvelden en instellingen uiteen. De „inwendige zending" heeft alleen met de Evangelisatie te doen, de gemeentelijke arbeid zorgt uitsluitend voor de uitoefening der barmhartigheid, en in den kring van de mannen der inwendige zending en van den gemeentelijken arbeid worden de arbeidsvelden weder verdeeld.

Ofschoon het verschil tusschen de kerkelijke richtingen in Denemarken ook in den arbeid te Kopenhagen duidelijk aan den dag komt (zoo hebben bijv. de Grundtvigianen hunne vereeniging voor de jeugd, en ook de volgers van andere richtingen de hunne) werkt men toch in menig opzicht, vooral in de uitoefening van barmhartigheid, samen. Voor dit doel is Kopenhagen in 53 wijken verdeeld. 52 daarvan zijn sedert 1902 in een organisatie vereenigd, waardoor de praktijk der barmhartigheid zeer bevorderd wordt. Het Kopenhager kerkfonds werkt met den Staat zamen. De Staats-, of liever de officieele volkskerk, heeft het recht om de 18 kerken, die het kerkfonds bezit, te gebruiken. Het kerkfonds heeft het recht, de eerste maal de predikanten voor hunne kerken te kiezen en om later te allen tijde een kiesgemeente te vormen, een tweeden predikant te beroepen en ook zelf de kerk te gebruiken. Van lieverlede komt ook een samenwerken tusschen de verschillende instellingen der kerk tot stand.

Het doel van den arbeid is in de eerste plaats zielen voor God te winnen. Om dit te bereiken, zoekt het kerkfonds geschikte predikanten. In de tweede plaats wil men hulp bieden in den lichamelijken en socialen nood. Er is reeds iets bereikt. De ziekenverpleging in de huizen, die zonder vergoeding gedaan wordt, gaat bijna geheel van de vereeniging tot uitoefening van barmhartigheid uit. Van die kerkelijke vereeniging gaan ook ziekenhuizen, waar de kleinste kinderen opname vinden, uit, terwijl ook moeders die kinderen aan de borst hebben, daar hulp kunnen vinden. Daarbij wordt een groot werk voor ouden van dagen, (tehuizen voor bejaarden, ontspanningsplaatsen, uitstapjes naar houtrijke streken, bezoeken bij groote familiën, enz.) sedert jaren gedaan.

Men wenscht voor de toekomst nog meer opgewekt Christelijk leven en nog meer Christelijken arbeid; vooral begeert men dat jeugdige krachten zich daaraan zullen geven. In deze dagen wordt in het armste deel van Kopenhagen een Christelijk Studenten Settlement geopend. Ook ziet men uit naar een stelselmatige vorming van alle helpers.

Het komt ons voor, dat de Christenen in andere groote steden, vooral de kerkelijke leiders onder hen, van den arbeid die in Kopenhagen geschiedt, veel kunnen leeren.

Gemengd Nieuws.

De zendeling Weisenbruch die te Si Piak voor de Rijnsche zending onder de Bataks van Sumatra arbeidt, deelt mede, dat zijn arbeid zeer werd tegengewerkt door een.... plant, Sidjungkot genoemd. Hij schrijft daarover het volgende: »Deze plant stond op een veld op de grenzen van Girsang en Parapat en trok de aandacht door hare buitengewone lengte en nog meer door haren bijzonderen vorm. Zoodra de zaak bekend werd, stroomde het volk er heen. De bezitter van het veld had de plaats al tot een »Sombaon« (aanbiddingsplaats) verheven; ook plantte hij rondom de plant suikerriet, pisang en heesters met roode bloesems, en omgaf het geheel met een heining. Hij legde daar ook geregeld offers neder. Aan de bezoekers van het heiligdom verhaalde hij, dat de plant elken avond hare stem verhief en luide riep. Ook verspreidde zij zegen. Wanneer men eenige harer bladeren met een pond rijst kookte, dan kon men 30 menschen daarmede verzadigen; legde men een blad in een rijstveld, dan kon men zeker van een goeden oogst zijn. Jong en oud verdrong zich om die wondere plant te zien en een harer bladeren meester te worden. Ook ging het gerucht van mond tot mond, dat de Sidjungkot mensch worden zou. Toen de Christenen en zij die onderwezen werden voor den H. Doop, in deze beweging dreigden medegesleept te worden, dacht ik dat het tijd werd om aan die dwaasheid een einde te maken. Ik moest zelf juist een reis naar Si Gumpar ondernemen, en daarom gaf ik mijn onderwijzer Kenan de opdracht, met de leerlingen naar de »Sombaon« te gaan, de plant met den wortel uit te graven en naar Si Piak te brengen. Toen de onderwijzer met zijn leerlingen er heen toog, volgden hem 100 mannen en vrouwen. Nadat de leerlingen gezongen hadden en de onderwijzer de verzamelde menigte over haar bijgeloof bestraft had, besprak hij met den bezitter zijn voornemen, die aarzelend en vol vrees toestemming gaf om de plant uit te graven. Daarop ging de onderwijzer aan het werk en groef de 1½ meter lange plant uit, en at voor aller oogen een blad er van op, ten bewijze dat het niet waar was, gelijk men beweerde, dat een blad, als men het at, in de keel bleef steken. Toen ik van Si Gumpar terug kwam vond ik de Sidjungkot in een groot blik geplant; men moest haar verbergen, want anders was zij van al hare bladeren beroofd geworden. Maar de gedachte dat die plant mensch zou worden, was met de uitgraving niet verdwenen. Zij had de gedaante van een kort Bataksch roer. De een duimdikke stam werd naar bovengaand gelijkmatig breeder, daarbij steeds gladder en dunner wordend. Op den bovenrand bevonden zich twee takken, die, terwijl zij naar beneden neigden, er uit zagen als twee handen die zich buigen tot den Batakschen dans. In het midden der schouders verhief zich een met gele bloempjes versierde verhooging, die door de menschen als een hoofd aangeduid werd. Het geheel was met talloze kleine bladjes bedekt en is wel geschikt om bewondering en verbazing over de scheppende kracht Gods in het leven te roepen. Jammer genoeg moest ik de plant zelfs voor onzen huisjongen verbergen, en toen ik met de mijnen in de hooge lucht ontspanning zocht, is zij in den tijd der droogte verdord. Maar zelfs in verdorden toestand is zij nog interessant genoeg, zoodat de ambtenaar van Si Aular verzocht haar naar den Plantentuin te Buitenzorg te mogen zenden, opdat de heeren daar er hun advies over kunnen geven.

Zoo eindigde de Sidjungkotgeschiedenis. De valsche propheten, die beweerden dat als de plant uitgegraven was, zij tot hare plaats zou wederkeeren om daar tot mensch te ontwikkelen, verstomden. De duivel had echter zijn doel bereikt: de gemoederen waren genoeg opgewonden en verward om zonder bezwaar grootere dwalingen te gelooven«.

Winckel.

Voor Kinderen.

GELOOF EN MOED.

VII.

Op reis.

We hebben reeds gezien, hoe Gilpin, in zijn ijver en liefde voor de zaak des Heeren, zijn taak niet bepaalde tot zijn gemeente, maar ook de ruwe lieden van Northumberland met het Evangelie poogde bekend te maken.

Een gemakkelijk werk was dit niet. Northumberland, dat een grenzstreek vormde tusschen Engeland en Schotland, die toen nog niet onder één hoofd stonden, had een ruwe bevolking, die veelal in groote armoede leefde. Het volk wordt ons beschreven als „ellendig en half wild".

In deze droeve toestanden nu, die hem zeer aan het hart ging, wilde Gilpin, die niet ver van Northumberland woonde, verbetering brengen. Vóór alles wilde hij den onwetenden lieden de blijde Boodschap der Zaligheid brengen, die is in den Heere Jezus Christus.

Ge denkt misschien, dat hij 't een en ander beter had kunnen overlaten aan de leeraars en schoolmeesters in Northumberland zelf. Nu, Gilpin zou niets liever gedaan hebben. Maar gij moet weten, dat er op het platteland in Northumberland bijna geen prediker of geen schoolmeester te vinden was. Dat kwam doordat het volk te arm was om voor kerk en school het noodige op te brengen. Ook woonden de menschen wijd uiteen, wat ook een beletsel was voor het zaamkomen in kerk- of schoolgebouw.

Nu had Gilpin wel, gelijk zoo menigeen, kunnen denken: Wat gaan mij die buren aan? Ik heb mijn werk hier en zij moeten maar voor zich zelf zorgen. Doch de liefde van Christus drong hem niet alzoo te spreken maar veeleer die armen en onwetenden te helpen, al zou dat veel opoffering kosten.

't Liep tegen Kerstfeest, toen Gilpin weer een tocht naar het noorden ondernam. 't Was wel niet de aangenaamste tijd om zulk een onherbergzame streek te bezoeken, doch de leeraar wist, dat hij juist nu de menschen het best thuis zou treffen, en daarom ontzag hij zich zelf niet.

Te paard gezeten ging hij van huis tot huis. Soms moest hij een half uur rijden eer hij weer een woning aantrof. Het was een zware tocht. De wegen lagen vol sneeuw, en geen sterveling kwam men tegen in dit zoo weinig bezochte land.

Aan een armoedig huisje gekomen, stapte de leeraar af en klopte aan. Een forsch man, met ruw uiterlijk, opende de deur, doch keek meteen vriendelijk toen hij zag, wie voor hem stond. Ze wisten wel — de armen — wat weldoener voor lijf en ziel ze in Gilpin hadden!

Gilpin steeg af, en trad binnen, terwijl het paard in het schuurtje, dat bij geen woning ontbrak, een onderdak kreeg. Blijkbaar was de leeraar hier meer geweest. De huisvrouw ontving hem vriendelijk, en de twee kinderen